

Stavanger Aftenblad 6. 12. 91

101479

Indisk, baltisk og norsk perspektiv

Av P. O. STORLID, Stavanger

Gandhi og hans ikkevold-bevegelse var ikke alene om å knekke fremmedveldet i India. I Kongresspartiet fantes også en militant fløy, ledet av Subhas Chandra Bose. Gandhi hyllet ham ved hans død i 1945 som «udødelig i historien». Siden hylles han med monumenter og på indiske frimerker.

Denne Bose, tolv ganger arrestert av britene, kom seg i 1941 til Europa, og førte bl.a. samtaler med Hitler og Mussolini. Senere dannet han en «midlertidig regjering for det frie India», som aksemaktene anerkjente. Av krigsfanger fra britiske kolonitropper og utenlandsindere fikk han organisert en styrke på ca. 3500 mann, som sloss på tysk side som eget regiment i Wehrmacht, siden i Waffen-SS. Med tanke på sakens pinlige poenger dysset britene det hele ned etter krigens slutt, og repatrierte de overlevende til India i størst mulig stillhet. Boses faste representant hos Hitler ble siden Republikken Indias første ambassadør i Bonn. Det ble dengang ikke registrert noen rystelse i norsk media-verden.

Det blir det nå, på grunn av baltisk «rehabilitering av Waffen-SS-folk». Ja, naturligvis, der som i India. Og dem var det mange av. Waffen-SS var historiens største integrerte flernasjonale armé, og flertallet av utenlandske frivillige ble organisert som enheter av nettopp den. Fra de tre små baltiske nasjoner deltok i krigen på tysk side minimum 40 000 litauere, 110 000 latviere og 75 000 estere. Frivillige, alle

sammen. Av øvrige sovjetfolk meldte seg over en million.

Dette betyr enkelt sagt at for balterne og andre nasjoner i kommunistimperiet fortonte Hitler seg i alle fall som et mindre onde enn Stalin. Balterne hadde opplevet begge, før de meldte seg. Kampen mot bolsjevismen og det sovjetiske fremmedvelde ble for dem altså en nasjonal frigjøringskamp, med Tyskland som alliert. I politikk og krig tar man imot den hjelp man får.

Det er forståelig at denne drepende sammenligning, som slavebundne folk i øst tok konsekvensene av, nå får kommunistveldets sørgende etterlatte til å skrike opp om at «nazismen reiser hodet igjen» osv. Får man laget tilstrekkelig mediaståhei om noe fjernt, kan

det være utsikt til at det blir mindre snakk om det meget nærmere, – nemlig det de selv sto for. For øyeblikket er det Litauens Landsbergis det er mest om å gjøre å sverte. Forståelig. Han var en av frihetskampens djerveste.

Hadde de samme folk skrålt like høyt om «rehabiliterte indiske nazister» fra kampen mot britiske imperialismen, kunne noen kanskje ha trodd dem. Men akkurat den hadde de ikke noe til overs for, og da blir saken visst en annen. Nå virket opphisselsen bare forloren og syntetisk. Deres anliggende er et helt annet enn det foregitte.

Tings og hendelsers «virkelighet» avhenger i stort monn av perspektivet. Sett fra Øst-Europa kan derfor mangt fortone seg annnerledes enn sett fra Norge.